

Нишанбаева М.А.

ҮЙ-БҮЛӨ ТАРБИЯСЫ ЖАНА АДЕП-АХЛАКТЫН ӨЗГӨЧӨЛҮГҮ

Нишанбаева М.А.

СЕМЕЙНОЕ ВОСПИТАНИЕ И СПЕЦИФИКА НРАВСТВЕННОСТИ

M. Nishanbaeva

FAMILY EDUCATION AND THE SPECIFICS OF MORALITY

УДК: 37.018.11

Адептик тарбиянын өзгөчөлүгү катары үй- бүлөлүк тарбия берүүнүн сапатын жогорулатууга аракеттенүү өзгөчөлүк катары белгиленет. Балдарга багыт берүү, туура жол көрсөтүү үй-бүлөнүн негизги милдеттери катары көрсөтүлгөн. Үй-бүлө тарбиясында балдарды ар тараптуу жакшы сапатка өнөргө тарбиялоо, үйрөтүү өзгөчөлүк катары бааланат. Балдар адеп таалим- тарбиясы аркылуу жакшы сапаттарын калыптандыруу, жашоодо көп ийгиликтерге жетишүүсү эң чоң өзгөчөлүк экенине ынаабыз. Үй- бүлөдө балдардын кызыкчылыктарын, жетишкендиктерин баалоо менен адептик тарбиянын маани- маңызын баса белгилөө зарыл көрүнүш экенин түшүнүү менен мамиле жасалат. Үй-бүлөбүдөгү балдарга адамгерчиликке, адептүүлүккө, мээримдүүлүккө тарбиялоо бул адеп башатынын өзгөчөлүгү катары бааланат. Үй-бүлөдө жылуу мамиле, бири - бирине урмат-сый көрсөтүү жашоодогу климатты жакшыртуунун өзгөчөлүгү. Үй - бүлөдө балдарды камкордукка алуу, алардын ой-пикирин эске алуу баланын акыл-эстүү болушуна көмөктөш болууга шарт түзөт. Адептик тарбия берүү менен үй-бүлөлүк тарбиянын багытын аныктоо менен тарбиянын жоопкерчилигин милдеттүү жүргүзүү зарыл процесс экенин ар бирибиз билүү зарыл деп көрсөтүлгөн. Үй-бүлөдө балдардын тарбиясына өзгөчө көңүл бөлүү, балдарды жаш кезинен ар тараптан төп келишкен адам болуп өсүнүгөт.

Негизги сөздөр: үй-бүлө, тарбия, адеп-ахлак, баалуулук, сый-урмат, жоопкерчилик, балдар.

В качестве особенностей нравственного воспитания выделяются попытки повысить качество семейного воспитания. Ориентация и руководство детьми указаны как основные задачи семьи. Мы убеждены, что самое главное, чтобы дети через нравственное воспитание развивали хорошие качества и добивались больших успехов в жизни. В вашей семье важно подчеркивать важность нравственного воспитания через оценку интересов и достижений детей. Чертой этого источника нравственности считается воспитание детей в семье гуманными, нравственными, сострадательными. Теплые семейные отношения и взаимоуважение – залог улучшения климата жизни. Забота о детях в семье и учет их мнения помогут ребенку стать более рациональным. Констатируется, что каждый из нас должен знать, что нравственное воспитание является необходимым процессом определения направленности семейного воспитания и ответственности воспитания. Уделяя особое внимание воспитанию детей в семье, дети растут гармоничными во всех отношениях с раннего возраста.

Ключевые слова: семья, воспитание, нравственность, ценности, уважение, ответственность, дети.

Attempts to improve the quality of family upbringing are identified as a feature of moral education. Orientation and guidance of children are indicated as the main tasks of the family. We are convinced that the most important thing is that children develop good qualities through moral education and achieve great success in life. In your family, it is important to emphasize the importance of moral

education by assessing the interests and achievements of children. Raising children in the family to be humane, moral, and compassionate is considered to be a feature of this source of morality. Warm family relations and mutual respect are the hallmarks of improving the climate of life. Taking care of children in the family and taking their opinions into account will help the child to become more rational. It is stated that each of us should know that moral upbringing is a necessary process of determining the direction of family upbringing and the responsibility of upbringing. Paying special attention to the upbringing of children in the family, children grow up to be harmonious in all respects from an early age.

Key words: family, upbringing, morals, values, respect, responsibility, children.

Үй-бүлө тарбиясы бүгүнкү күндө эң орчундуу маселелердин бири. Үй-бүлөлүк тарбиянын мааниси терең багыты туура болгондо гана балдардын тарбиясынын натыйжалуу болушуна алып келет. Адептүүлүк тарбия үй-бүлөдөн башталат жана тарбиянын башаты үй-бүлө. Биз мындан ар бир үй-бүлөнүн курамы тарбияга жооптуу экенине ынааныбыз. Үй-бүлөдө балдарды өспүрүм курагынан баштап адеп-ахлак тарбиясына көңүл буруу зарыл көрүнүш экенин баарыбыз билебиз. Өспүрүм курактан балдардын жүрүм-туруму, жасаган иш аракети, кызыгуусу байкалат. Эгерде баланын өспүрүм кезинде көзөмөлдөп анын багыты туура тандабай калган учурда тарбия алсыз болуп калышы ыктымал. Ошондуктан балага ар бир курагына жаш өзгөчөлүгүнө карата тарбия берип, үй-бүлө мүчөлөрү баланын тарбиясына жооптуу экенин айтууга болот. Баланы адептүүлүккө жана ыймандуулукка тарбиялоодо эң орчундуу маселелердин бири ата-эnelерге тиешелүү. Үй-бүлөдө бала үчүн ата-эненин жасаган мамилеси үлгү катары бааланат. Көпчүлүк убактысын бала үй-бүлөсү менен өткөргөндүгүнө байламыштуу баланын кулк мүнөзүнө ылайык мамиле жасап ага туура жолдомо көрсөтүүгө тийиш экендигин баса белгиленген. Үй- бүлөдө балдарга ашыкча талап коюу аны мажбурлап аткартуунун дагы адеп-ахлак тарбиясына эң орчундуу маселелерди жаратат [1, 3].

Балдар үй-бүлөдө жакшы пикир жаркын маанай тартуулап турганын байкап аларга болгон ишеним менен жашоого умтулат. Үй-бүлө мүчөлөрү тарбиянын башатын түзүп, адептүүлүктүн нормаларына ылайык тарбия берүүнүн жаңы ыкмасын колдонсо тарбиянын таасирдүү болушуна шарт түзөт. Бирок бардык эле ата-энелер балдар үчүн тарбиянын жаңы ыкмаларын колдонбой келишет. Буга ата-энелердин чет мамлекетте жүргөнү дагы өзгөчө себептердин би-

ри катары бааланат. Балага өз убагында адеп-ахлак тарбиянын көрөңгөсүн байытып, жан дүйнөсүнө аралашып жашаган учурда гана тарбиянын өз орду бар экенине күбө болобуз. Балдардын бактылуу балалыгы үй-бүлөлүк тарбия менен тыгыз байланышта. Үйдө балдар ата-энесинин айткандарына ынанып, алар менен баарлашып алардын айтканын угуп аткара билүүсү адептүүлүк тарбиянын үзүрү.

Үй-бүлөлүк тарбиянын ички жана тышкы факторлордун бала тарбиялоодо өзгөчө багытынын негиздүүлүгүн жаратат. Балдардын өзүн-өзү тарбиялоодо үй-бүлөнүн өз орду бар. Анткени балдар мекенди сүйүүгө, патриоттук сезими менен эли жердин кадырын, баркын билүүгө тарбиялайт. Баланын эрктүүлүгү, ар намыстын бийиктиги адеп-ахлак тарбиясынын өзөгүн түзүп, анын коомго болгон жөндөмүн арттырат. Үй-бүлө бала тарбиялоонун ачкычы, тарбиянын башатын ата-энелер түзөт деп эсептешкен. Өнүккөн заманда жашап жаткан балдар үчүн тарбиянын бардык ыкмаларын колдонуп адептүү болууга түрткү берүүгө мүмкүнчүлүгү бар. Үй-бүлөлүк тарбия берүү аркылуу балдар гумандуу, кайрымдуу болууга үйрөнөт жана адеп тарбиясынын маанисин түшүнөт. Балдарды өспүрүм курактан баштап эле алардын гумандуулукка тарбиялоо анын маанисин түшүнүүгө тийиш экендигин айтып түшүнүү тарбиянын бир бөлүгүн түзөт.

Үй-бүлөнүн бекем болушу адеп-ахлак тарбиянын үзүрлүү болушуна шарт түзөт. Балдар алгачкы тарбияны негизги жашоону эрежелерин үлгүлүү мамилелерди үй-бүлөдөн алышат. Тарбиянын механизми үй-бүлөнү жана коомдогу иш-аракетти көзөмөл жүргүзөт. Үй-бүлө тарбиясы аркылуу адамдык касиеттеринин өнүгүүсү адеп-ахлак тарбиянын уясы катары белгилеп келишкен. Үй-бүлө өзүнүн мүчөлөрүн өз ара мамилелерин салттарын сактоого жана ыйман рухий тарбия берүүгө терең көңүл бөлүшкөн. Үй-бүлөлүк тарбия берүү менен бала өзү жашаган элдин, улуттун каада-салттын, үрп-адатын, жашоонун өзгөчөлүктөрүн, адеп-ахлактык баалуулуктарын үйрөнөт. Ошол адептүүлүктүн өзөгү катары каралып улуу муундардын кичи муунга үйрөтүүсүн, ыйман-рухий тарбия берүүсүн ишке ашырат [5].

Үй-бүлө коомдун тиреги, балага татыктуу тарбия берүү жагынан балдарга өз убагында кеп-кеңештерин айтып тарбиянын үлгүсүн көрсөтүп турат. Баланын ички дүйнөсүн өстүрүүгө көңүл бөлүү, алардын жашоосуна көңүл бөлүү адеп-ахлак тарбиянын маанилүү бөлүгү. Үй-бүлө тарбиясынын таасири аркылуу баланын толук кандуу берилүүсүнө өбөлгө болуп, адептүүлүккө тарбиялайт. Адептик тарбия берүү менен баланын келечегине жол көрсөтүп, кылык-жоруктарынын оң жактарын өсүп өнүгүүсүнө салым кошуу үй-бүлөгө таандык экенин айтууга болот. Адеп-ахлак тарбиясы баланын эстетикалык кооздукту

сезе билүүсү эмоционалдык көз карашын өнүктүрөт жана акыл-эсинин, дене бой жактан өсүп өнүгүүсүнүн башкы каражаты экенин тастыктаган. Адеп-ахлак, эстетикалык тарбияга бүгүнкү күндө өзгөчө көңүл бөлүү зарыл экенин айтууга болот. Баланын жаш курагына карата адеп-ахлактык сезимдери калыптана баштайт жана баланын ар бир оюн-андап билүүгө аракет жасоо үй-бүлө мүчөлөрүнө таандык.

Үй-бүлөдө балдарын тарбиясына астейдил көңүл буруп, өз убагында алардын сезимин акыл эсине маани берүү тарбиянын максатка ылайык экендигинен кабар берет. Үй-бүлө тарбиясы, адеп-ахлак тууралуу кенен маалымат берип балдардын акыл-эс аркылуу коомдогу окуяларга туура баа берүүгө, чыгармачылыкка болгон жөндөмүнө багытталган максаттуу тарбиянын башаты деп айтууга болот. Адеп тарбиясынын башаты саламдашуудан башталат. Улуу кичүүгө бирдей салам айтуу баладагы асыл сапаттардын калыптанышына алып келет. Баланын кызыгуусуна жана жаңы ыкмаларды тереңдетип, адеп-ахлактык тарбияны үйрөтүү турмушта чоң ийгиликтерди жаратат. Үй-бүлөдө балдарды тарбиялоодо улуу муундагы мурастарга таянабыз. Ал мурастар адеп-ахлак тарбиясы балдарга шык-жөндөмүн арттырып, багытын туура тандаганда көмөктөш болот. Адеп-ахлак баланын рухий жактан өсүп өнүгүүсүнүн негизги багыты. Ошол үчүн балага тарбиянын багыттын туура тандоого көңүл буруп колдоо көрсөтүү зарыл көрүнүш. Үй-бүлө курамы баланын кандайдыр себептер менен кызыгуусу солгундап кеткен учурларды байкабай калышы мүмкүн. Бул көрүнүш баланын тарбиясына терс таасирин тийгизиши мүмкүн. Бала тарбиялоо татаал процесс экенин улуу даанышмандар эскерткендей баланын жүрүм-туруму тарбия берүүдө өзгөчө мааниге ээ. Баланын ой жүгүртүүсү, турмушта адеп-ахлак тарбиясы маанилүү экенин баса белгилешкен. Күнүмдүк жашоодо балдардын тарбиясынан келип чыккан көйгөйлөрдү өз алдынча чечүүгө дарамети жетпей калган учурлар болот. Мындай учурда үй-бүлө мүчөлөрү баланын зарылдыктарын эске алып, алардын керектөөлөрүнө ылайык болушу жана аткарылышына колдоо көрсөтүүгө милдеттүү. Үй-бүлөдө күтүүсүз жаралган көйгөйлөр бала үчүн эң оор жагдайларды жаратат эмеспи. Баланын мүнөзү өзгөрүп тарбиянын таасири өзгөчөлүгү башка нукка бурулуп кеткен учурларды кездештирүүгө болот. Баланын көңүлү чөгүп турганда аларга адеп-ахлак тарбиясы жөнүндө маалымат берип, түшүндүрүү аракетин тарбиянын таасирдүүлүгү күчөтүп жакшы жакка өзгөрүүсүн камсыздайт. Балдардын тарбиясы жашоодо орчундуу орду бар жана үй-бүлөдө негизги орунда турат. Ар бир үй-бүлө мүчөлөрү баланын тарбиясы ишенимдүү болушуна шарт түзүү менен аларга руханий жактан өнүгүүсүнө өзгөчө көңүл буруп келишкен. Үй-бүлөдө балдарын тарбиялоого багытталган ишмердүүлүгүн, аракетин, ак-

тивдүүлүгүн жөнгө салуу үчүн ата-энелер туура жолду тандоо багыты негизи орунда турат деп эсептейт [6,2].

Тарбиялоонун ачыкчы адеп-ахлак болгондугуна байланыштуу баланын кулк мүнөзүнө ылайык мамиле жасоо ыңгайлуу. Бала үй-бүлөдөн көптөгөн жетишкендиктерди көрсөтүп турган тарбиядагы баалуу каражаттарыды таанып билүүгө үйрөнөт. Жашоодогу эң мыкты сапаттарды балдар үй-бүлөдөн алышат анын көөнөрбөс казынасын өзүнө алууга бай тажрыйба топтоого мүмкүнчүлүк жаратат. Балдар көпчүлүк учурда алсыз болгондугу үчүн аларга үзгүлтүксүз билим, адеп-ахлак тарбия берүүнү жандандыруу зарыл талаптардын бири. Баланын сезими, ата-энесине болгон сый-урматы чексиз экенине карабай алардын жасаган иштерине көмөктөш болгон аракет жакшы иштердин жыйынтыгы. Баланын үмүт тилеги чексиз жана анын дүйнөсүнө аралашып түшүнүү бул ата-эненин жетишкендиги. Жашоодо абдан көп баалуулуктар бар алардын эң негизги үй-бүлө анын ролунун өзгөчөлүгү. Бала адептүүлүктүн бардык ыкмаларын колдонуп тарбиялуу болууга тийиш. Баланын аруу тилектери, арзуулары өтө чоң экенине күбө болобуз. Алар ата-энелерден көп үмүт тилеги аткарылуусун ойлоп алардан жардам күтүшөт, ата-энелер ошол мезгилде балдарга колдоо көрсөтүү тарбиянын эң ыңгайлуу жактарын жыйынтыгы экенине ынанып туура багытка үндөйт. Өспүрүмдөргө ата-энелерден коомдон чөйрөдөн колдоого муктаж. Аларга үй-бүлө мүчөлөрү талыкпаган тарбия берүү, турмуштун бардык шарттарында жигердүү иштерди жасаганды үйрөтүү ыңгайлуу көрүнүш. Ааламдын периштеси балдар, алардын айтканын ой-максаттарын угуп аңгемелешип, ага адеп-ахлак тарбия жөнүндө маалымат берүүдө чыгармачылык менен иш жүргүзүү, жашоонун жарыгы. Жашоонун жарыгы үзгүлтүксүз экенин ата-энелер гана түшүнөт жана тарбияны татыктуу берүүгө аракеттенет. Бүгүнкү күндө эң орчундуу маселелердин бири ата-энелер чет мамлекетте жүргөнү. Бул балдарга адеп-ахлак тарбия берүүдө кедергисин тийгизип жатат. Баланын тарбиясы өспүрүм куракта башталгандыгына байланыштуу эрте курактагы балдардын тарбиясына көңүл бөлүнбөй калган учурлар дагы кездешет. Баланын тарбиясына өспүрүм куракта баштап көңүл негизги орунда турат. Анткени баланын тарбиясы өспүрүм куракта баштап калыптанат жана өзгөчөлүктөрү бар. Биз балдардын адеп-ахлак тарбиясына, көпчүлүк учурда көңүл бөлбөй калган кезде тарбия ар түрдүү болуп калгандыгы жөнүндө айтылып эле жүрөт. Ага өтө терең маани бергендиктин кесепетинен улам туура эмес жагдайлар түзүлөт. Үй-бүлөдө айтылгандай эле баланын кебетесин, кийинип жүрүү жөрөлгөлөрү дагы адептик тарбиянын башаты. Үй-бүлө курамы бала жөнүндөгү тарбиянын бардык ыкмаларын колдонуп жакшы тарбия-

ны камсыздайт. Ата-энелер балдардын омоктуу ойло-рун ортого салып ой-бөлүшүп турганы балдарга керемет жашоо тартуулайт эмеспи. Биз бул көрүнүшкө көп эле көңүл бурбай калган учурлар кездешет. Албетте бул балдар чоңойсо дагы бир кыйынчылык алып келет. Девиант балдар өсүп чыккан учурлар болот, бул коомго коркунуч жаратууга алып келет. Тарбия берүүчү инсандар балдардын адеп-ахлак тарбиясына жаш курагынан баштап өзгөчө көңүл буруу өзгөчөлүгүн бар деп айтылат.

Адеп-ахлак тарбия берүүдө үй-бүлө мүчөлөрү кайдыгер кароого мүмкүн эместиги тууралуу кенен кеп кеңеш берип келет, бул чындык. Эгерде үй-бүлөдө балдарын тарбиясына астейдил көңүл бурулбай калган болсо баланын тарбиясы ишенимдүү болушу мүмкүн эмес деген ишеним бар. Мектепке чейинки куракта баштап балдардын тарбиясы калыптанат деген түшүнүктү баардык адамдар сезип алга кадам таштап орчундуу маселелердин өз учурунда чечкени эң туура көрүнүш катары бааланып келген.

Адеп-ахлак тарбиянын өзгөчөлүгү эмнеде дегенде, бала өзүн алып жүрүүдө көптөгөн жакшы сапаттарын бааланган. Баланын жашоосуна эң күчтүү мээримди үй-бүлө тартуулайт эмеспи. Ошол себептен тарбиянын башаты үй-бүлө экенин ар дайым айтып келебиз жана адептуулуктун бардык ыңгайлуу жактарын үйрөтөбүз [4,2].

Үй-бүлөлүк нравалык көйгөйлөрдү туура чечүү балдарды адеп-ахлак тарбиясы өзгөчө орунда турат. Үй-бүлөнүн бузулушу жана чындалышы балага адептүүлүк тарбия берүүдө бир топ өзгөчөлүктөрдү жаратат. Баардык нерсе үй-бүлөдөн башталып жаткандыгына байланыштуу үй-бүлөдө тенчилдик, жолдоштук, бири-бирин түшүнүү мамилеси баланын тарбиясына өз таасирин тийгизерин айтып келишкен. Үй-бүлөдөгү түзүлгөн кырдаалдын адеп-ахлак тарбия берүүдө мааниси да чоң. Бала тарбиялоодогу үй-бүлөнүн милдеттери өзгөчө деп белгиленген. Үй-бүлө мүчөлөрүнүн бары тарбия болгондугуна байланыштуу үйдөгүлөр балага бирдей талап коюу адеп-ахлак тарбиянын көрөңгөсүн байытып тарбиянын үзүрлүү болушуна алып келет. Үй-бүлөдөгү тарбияны туура уюштуруу жана балдарга жекече мамиле жасоо дагы тарбиянын негизи. Көпчүлүк учурда үй-бүлөдө балдарын рухий жашоосу тереңдете турган кырдаал түзүү баланын адеп-ахлак тарбиянын оң жактарын камсыздайт. Үй-бүлө алардын үй-бүлөсүнүн мамилесин тескеп салуу жана алардын тарбиясын бир нукта өнүгүп туруу үчүн талыкпаган иш-аракети жумшалат.

Үй-бүлөдө балдардын туура тарбиялоого өзгөчө көңүл бөлүү адеп-ахлак тарбиянын негизги шарттары. Балага туура багыт берүү, жаңы нерселерди түшүнүп кабыл алуусу адептүүлүктүн өзөгү түзөт [4,5].

Балдарды тарбиялоодо үй-бүлөдө баланын жашоого болгон кызыгуусуна көңүл бөлүү балдардын

жүрүм-турумун, көз карашынын өсүп-өнүгүүсүнө, аң-сезиминин калыптануусуна, чөйрөнү таанып билүүсүнө көңүл бөлүү зарылдыгы келип чыгат. Үй-бүлөдө туура берүү, адептүү чынчыл болушуна тарбия берүү процесси өзгөчө таасир тийгизет. Баланын кыймыл-аракети, бири-бирине жасаган мамилелери, үй-бүлөлүк тарбияга көз каранды экенине ынанат. Айрым учурда ата-энелер балдардын жашоосуна жеке көңүл бөлүү, алардын чөйрөдөгү болуп жаткан иштердин терс жактарын кабыл алган учурлар дагы кездешет. Элибизде эзелтеден эле үй-бүлөлүк тарбия жана адептик тарбиянын калыптанышына өзгөчө көңүл бөлүп келишкен. Балага адептик тарбия берүү менен турмуштун зарыл шарттарын, ички сырларын түшүндүрүү тарбия берүүнүн баалуулуктары катары бааланат. Кайсыл доордо жашаганыбызга калбастан үй-бүлөлүк жана адептик тарбия берүү негизги орунду ээлеп келген. Анткени адептик тарбия берүүнүн кылым карыткан тарыхыбызда эң маанилүү маселе катары катары үй-бүлөдө тарбиялоонун жана адептик тарбия берүүнүн тажрыйбасы балдарды билимдүү болууга аракеттенүүгө, жөндөмдүүлүгүкө, тарбиялоо коомдук мамилелерге даярдоонун ролу өзгөчө экени билинди. Үй-бүлө тарбиясы аркылуу баланын жашоого болгон бардык режимдердин адаптациялык бөлүгүнүн калыптануусуна алып келет. Балдарды тарбиялоого керектүү жактарына көңүл бөлүү жана максаттуу тарбиялоо жана адептик көрүнүштөр жашоонун маңызы экенине баа беребиз. Үй-бүлө мүчөлөрүнүн бардыгы баланын тарбиясы. Ошол себептен балага билим берүүнү камсыздоо бири-бирин сыйлоого тарбиялоо көңүл бөлүнөт.

Үй-бүлөдө баланы адептүүлүккө тарбиялоого коомдогу, чөйрөсүндөгү терс көрүнүштөр дагы таасирин тийгизген учурлар көп кездешүүдө. Айрыкча белгилеп кете турган нерсе балдарды адептүүлүккө тарбиялоо маселелери азыркы учурда кеңири көтөрүлө турган иш катары басым жасалат. Үй-бүлө мүчөлөрү бала тарбиялоону майда барат иш аракет деп эсептөөгө болбойт деп эсептешкен. Албетте бул чоң иш-аракеттерди талап кылынары жана бала тарбиялоодо майда-барат нерселер болугары талашсыз чындык экенине токтолобуз.

Ошол үчүн бала тарбиялоого керектүү баалуулуктар менен аман камсыздоо жана камкордукка алуу үй-бүлөдөгү негизги маселе катары бааланат. Бул үй-бүлөнүн тарбия берүүдөгү жоопкерчилиги жана өнүктүрүүгө көңүл бөлүү деңгээлде ишке ашыруу, алүй-бүлөгө байланыштуу. Ошондуктан үй-бүлө мүчөлөрү

адептик тарбия берүүгө өтө этияттык мамиле жасоо жана руханий азык тартуулоо заманбап тарбиянын талабы экенине басым жасашкан. Балага адептик тарбия берүүнү максаттуу жүргүзүү менен аны өнүктүрүү бүгүнкү күндүн талабы экенине көңүл бөлүү зарыл көрүнүштөрүнүн бири катары бааланат. Элибиз эзелтеден эле үй-бүлө тарбиясын өнүктүрүп коомдук мамилелерге жаш өспүрүмдөрдү даярдап аны тарбия аны тарбиянын чордонуна айланып келе жатканына күбө болобуз. Көпчүлүк учурда үй-бүлөлүк адептик тарбия берүү баланын руханий сапаттарын өнүктүрүү тарбиянын негизги уюткусу деп эсептеп келишкен. Ар бир үй-бүлө мүчөлөрү келечек муундарды, адептик тарбия берүү ар тараптуу өнүгүүсү жана көп кылымдык үрп-адаттары, салт-нускасы менен жашап келишкен. Үй-бүлө адамга ишеничтүү иш колдоо көрсөтүү аны менен бирге адеп-ахлактын жана руханияттын булагы болуп эсептелет.

Баланын адеп-ахлак жана жүрүм-турумун нормасы сакталышы үй-бүлөлүк тарбия берүүгө байланыштуу. Үй-бүлөдөгү ар кандай мамилелерди алдына алуу, терс жагдайларды болтурбоого аракеттенүү тарбиянын жакшырышына өбөлгө түзөт. Адептик тарбия берүүгө байланыштуу ар кандай турмуштук кырдаалга карата баланын көз карашы өсүп-өнүгөт. Үй-бүлө мүчөлөрүнүн ортосундагы пикир келишпестиктерди жок болуусу, ошол ошончолук алардын ортосундагы өз ара мамилелердин бекем болушун камсыз кылып, адептүүлүк касиеттерин бекемдейт.

Үй-бүлө, тарбиячы баланын жашоосунун негизги орунда турат. Баланын рухий дүйнөсүнүн ачыгы адептик тарбия берүү экенине ар тарбияга жооптуу адамдар билип алганы жакшы [3,4].

Адабияттар:

1. Мадаминов Г. Ата-энелер сииздер үчүн. - Бишкек, 2021
2. Мадаминов Г. Бала тарбиялоодогу жаңы ыкмалар. - Бишкек, 2019.
3. Мадаминов Г. Ата-энелер сиздер үчүн”, Бишкек 2017
4. Абидетегин Ж., Жапаркул уулу А. Адам көркү адеп. - Бишкек, 2017.
5. Акматов К., Калмурзаева Т., Маматова А. Адеп сабагы 5-класс. - Ош, 2004.
6. Апыш Б., Бабаев Д., Жоробеков Т. Педагогика. - Бишкек, 2002.
7. Кудабаяева Г.Б., Сейдакматова А.Э. Значение семейного воспитания в развитии личности ребенка. / Наука, новые технологии и инновации Кыргызстана. 2020. №. 5. С. 91-94.
8. Саматова А.А., Чоров М.Ж. Мурзаева А.К. Влияние семейного образования на рост и развитие детей. / Наука, новые технологии и инновации Кыргызстана. 2021. №. 8. С. 136-139.